

Xalqın bir əsrlik salnaməsi

(*əvvəli 1-ci səhifədə*)

Yazılmalı mövzular isə kifayət qədər idi. On cəbhədəki həmyerlilərimizin fərdi igidlikləri, Suvorov ordenli 416-cı Qırmızıbayraqlı Taqanroq, 223-cü Qırmızı Bayraqlı Belqrad, ikinci dərəcəli Suvorov ordenli 77-ci Simferopol atıcı Azərbaycan diviziyalarının... döyüş şöhrəti dillər əzbəri idi.

Azərbaycanın müharibəyə gedən 113 igid oğlu ən böyük mükafata – Sovet İttifaqı Qəhrəmanı fəxri adına layiq görüldü. 100 min nəfərə qədər əsgər və zabitemiz isə orden və medallarla təltif olundu.

Azərbaycanın gecə-gündüz dincəlmək bilmədən çalışan arxa cəbhə qəhrəmanlarının hüneri barədə də qəzet səhifələrində müntəzəm yazılar dərc olunurdu. "Hər şey cəbhə üçün, hər şey qələbə üçün!" şüarı ümumxalq hərəkətinə çevrilmişdi.

Azərbaycan neftçiləri müharibənin ilk ilində 23 milyon 541 min ton neft vermişdilər. Kolxozçular da onlardan geri qalmırdılar. Daha çox fərqlənənlər isə dövlət tərəfindən fəxri adlar, orden və medallarla təltif olundu. Qəzet bu qəhrəmanlar barədə müntəzəm olaraq yazılar verirdi.

"Kommunist" in səhifələrində daimi rubrikalar yaranmışdı: "Faşist işğalçılarına ölüm!", "Biz qalib gələcəyik!", "Dinlə, Azərbaycan, mərd oğullarını", "Cəbhə ilə arxanın mübariz dostluğu", "Qafqazı hitlerçilərin məzarına çevirək!", "Övdlərlərimizin layiqli əvəzçisi olaq!", "Cəbhə üçün, qələbəmiz üçün!", "Berlin üzərinə zəfər bayrağını sancacağıq!", "Azərbaycan oğulları Vətən uğrunda vuruşmalarda..."

Yazıçı və şairlərimiz, jurnalistlərimiz tez-tez cəbhə xəttinə yollanırdı, döyüşçülərlə görüşüb onları düş-

Zamanovun "Bacı" oçerki (27 mart 1943), Xasay Vəzirovun "Ölməz qəhrəman" oçerki (10 iyul 1943), Ənvər Məmmədovun "Dirilik çəməsi" (21 yanvar 1944), Nurəddin Babayevin "Partizan qız", Yusif Əzimzadənin "O bizim fəxrimizdir", rəssam Mikayıl Abdullayevin "Mənim İlham mənbəyim" (1 yanvar 1944) ... sərlövhəli məqalələri buna misal ola bilər. Səməd Vurğun Faşist Almaniyası üzərində tarixi qələbəni qəzetin 9 may 1945-ci il nömrəsində böyük sevinc hissi ilə qələmə almışdı:

**Gül, ey nazlı Vətən –
Odlar torpağı!
Duz-cörək hazırla qəhrəmanlara.
Böyük bir ordunun
Zəfər bayrağı
Günəşteş yayılır asimanlara.**

Müharibədən sonra onun vurduğu yaraları sağaltmaq lazım idi. Qarşıda sənaye və kənd təsərrüfatı məhsulları istehsalını artırmaq, müharibədən əvvəlki səviyyəni ötüb keçmək vəzifəsi dururdu. Azərbaycan zəhmətkeşləri də bu möhtəşəm vəzifənin yerinə yetirilməsi uğrunda qızgın mübarizəyə başlamışdılar. Həmin dövrdə "Kommunist" qəzetinin səhifələrində "Beşilliyi dörd ildə!" deyəti altında geniş materiallar verildi. Sənayenin inkişaf etdirilməsi uğrunda fədakarlıq göstərən əməkçilər haqqında oçerklər, zarisovkalar, reportajlar... dərc olunurdu.

Qəzet əmək veteranlarının, zərbəçilərin qabaqcıl təcrübələrinin geniş yayılmasında böyük təşkilatçılıq məhərəti göstərirdi. Azərbaycan kəndinin ilk Sosialist Əməyi qəhrəmanları Bəsti Bağırova, Şamama Həsənova, Qızqayıt Həsənova, Qüdrət Səmədovun hünerləri, iş üsulları barədə müntəzəm yazılar verirdi.

baycanda elmin, mədəniyyətin, maarifin sürətlə inkişaf etdiyi, nəhayət, zəhmətkeşlərin rifahının yaxşılaşmaqda olduğu illər idi. Bu mövzular qəzetin diqqətindən kənar qalmırdı.

Qəzetin səhifələrində Səməd Vurğunun, Süleyman Rüstəmin, Rəsul Rzanın, Mirzə İbrahimovun, Mehdi Hüseynin, Qara Qarayevin, Fikrət Əmirovun, Mikayıl Abdullayevin, Tahir Salahovun, Bülbülün, Rəşid

yubilayını təntənəli şəkildə qeyd etmişdir. 1969-cu il sentyabrın 18-də Məşədi Əzizbəyov adına Dövlət Dram Teatrında keçirilən təntənəli mərasimdə Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Heydər Əliyevin iştirakı tədbir işğırakçılar tərəfindən böyük coşğu ilə qarşılanmışdı.

Ulu öndər həmin tədbirdə dərin məzmunlu nitq söyləmişdir. Həmin nitq həm də ona görə dəyərlidir ki,

fərəhli günüdür. Partiya və hökumət "Kommunist" qəzetinin xidmətlərini yüksək qiymətləndirərək, onu Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif etmişlər. Azərbaycan Kommunist Partiyasının Mərkəzi Komitəsi, Respublika Ali Sovetinin Rəyasət Heyəti və Nazirlər Soveti "Kommunist" qəzeti redaksiyasının kollektivini, fəhlə və kəndli müxbirlərini, bütün oxucularını bu şərəfli mükafatla münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edir...

Təpədən dirnağa qədər silahlanmış hiltərçilər dəstələri ölkəmizə basqın etdikdə və Böyük Vətən müharibəsi başlandıqda isə "Kommunist" qəzeti müharibənin ilk günlərindən öz kəsəri silahını azğın düşməne yönəltmişdi. O günlər qəzetin hər nömrəsi düşməni döyürdü. Onun hiddət dolu sətirli Azərbaycanın mərd övladlarını döyüşə çağırır, onları faşizm üzərində tam qələbə çalmağa ruhlandırır. Cəbhədən alınmış qəzetin səhifələrində dərc olunan xəbərlər arxa əməkçilərinin qoluna onqat qüvvət verir, onları sovet xalqının müqəddəs qələbəsi naminə fədakar əməyə ruhlandırır.

Qəzet müharibədən sonra dövrədə öz vəzifəsini şərəflə yerinə yetirirdi. İndi artıq onun səsi Mingəçevirdən, Neft Daşlarından, Sumqayıtdan gəlirdi. O, xalqla birlikdə yüksək binalar ucaldır, neft və qaz kəmərləri çəkir, metro tikir, yazıçılara və mədəniyyət xadimlərinə birlikdə ədəbiyyatımızı və incəsənətimizi zənginləşdirirdi.

İzini verin, "Kommunist" qəzeti redaksiyasının kollektivini, fəhlə və kəndli müxbirlərini, onun bütün oxucularını, qəzetin 50 illiyi və onun Qırmızı Əmək Bayrağı ordeni ilə təltif olunması münasibətilə bir daha ürək-dən təbrik edim, Vətənimizin səadətini üçün yaradıcı əməkdə onlara böyük müvəffəqiyyətlər arzulayım.

P.S. Qəzetin 50 illik yubileyi üzərində bir qədər geniş dayanacağımız səbəbsiz deyil. Həmin ildə Azərbaycan Dövlət Universitetinin (indiki BDU) da 50 illik yubileyi qeyd olunub. Amma 42 gün sonra, deqiq desək, 1969-cu il noyabrın 1-də. Azərbaycan KP MK-nın birinci katibi Heydər Əliyev həmin tədbirdə də iştirak edib və ana dilimizdə nitq söyləyib. Universitetin yubileylərində buraxılmış kitablarda, BDU rəhbərlərinin mətbuatdakı məqalələrində iddia olunur ki, Heydər Əliyev respublika rəhbəri seçildəndən sonra ilk dəfə onların yubileyində iştirak edərək ana dilində nitq söyləyib. Qəribədir ki, çox da uzaq keçmişdə olmayan bu səhvi tarixçilər də, həmin tədbirlərin iştirakçısı olan ziyalılar da təkrarlayırlar. "Xalq qəzeti"ne göndərilən həmin məqalələrdə biz düzəlişləri edirik, başqa qəzetlərdə və kitablarda isə həmin səhv tirajları. Arzu edərdik ki, ulu öndərin həyat və fəaliyyətini işıqlandıranlar, həmçinin BDU-nun tarixini yazanlar bu məsələdə diqqətli olsunlar.

(ardı var)

**Qüdrət PİRİYEV,
"Xalq qəzeti"**

Nazim Hikmət redaksiyanın əməkdaşları arasında

Behbudovun, Qəmər Almaszadənin, Mikayıl Hüseynovun, Fuad Əbdürəhmanovun... həm yaradıcılıqlarından nümunələr verilir, həm də haqlarında yazılar dərc olunurdu.

Nəhayət, Stalinin ölümündən sonra ölkənin siyasi həyatında baş verən yumşalma ovqatı Azərbaycana da çatdı. Tədricən gedən dəyişikliklərin ab-havası, şübhəsiz ki, qəzetin fəaliyyətində də hiss olunmağa başladı. Daha doğrusu, qəzet bu proseslərin önündə gedir və cəmiyyəti də ardınca aparmağa çalışırdı.

Azərbaycan pambıqçılarının qazandıqı nailiyyətlərinin sədası bütün ölkəyə yayılmışdı. Onların fədakarlıqları dövlət tərəfindən dəyərləndirilirdi. Daha çox fərqlənənlərdən iki nəfəri – Qasım İsmayılov rayonundan (indiki Goranboy) Bəsti Məsim qızı Bağırova və Qaryayın rayonundan (indiki Füzuli) Şamama Mahmudəli qızı Həsənova ikinci dəfə Sosialist Əməyi Qəhrəmanı oldular. Qəzet əmək qəhrəmanlarının fəaliyyətini işıqlandıran sanballı məqalələr dərc edirdi.

Tanınmış qələm sahiblərinin imzaları "Kommunist" in səhifələrində yene tez-tez görünürdü. Rəsul Rzanın "Çiçəklənən respublika" (28 aprel 1950), Qılman İkinin "Dəniz buruqlarında" (2 noyabr 1951), Osman Sarıvəlinin "Kolxozçu qız Yasəməni" (12 fevral 1949), Sabit Rəhmanın "Bakının işıqları" (1 yanvar 1953), Salam Qədirzadənin "Təməl daşları" (30 aprel 1959), Əli Qasımovun "Sevil" (17 dekabr 1961) oçerkləri, Rəfai Nağıyevin "İşiq" (24 fevral 1966), Əli Vəliyevin "Kəndimizə bahar gəlib" (29 mart 1966), Teyyub Qurbanın "Ayrılan deyildir ürəklərimiz" (30 dekabr 1962) sərlövhəli reportajları... maraqla qarşılanan yazılardan olmuşdur.

Altmışıncı illərin axırlarında xalqımız milli mətbuatımızın bayraqdarı olan "Kommunist" qəzetinin 50 illik

ümummilli lider onu doğma Azərbaycan dilində söyləmişdir. O dövrdə müttəfiq respublikaların rəhbərləri belə tədbirlərdə yalnız rus dilində çıxış edirdilər. Ümummilli lider həmin qadağaları pozaraq ilk dəfə ana dilində danışmışdır. Heydər Əliyev nitqinə belə başlamışdır:

– Əziz yoldaşlar! Bu gün biz respublika qəzeti "Kommunist" in birinci nömrəsinin çapdan çıxmasının 50 illiyini qeyd edirik. Bu yubiley böyük siyasi hadisədir. Sovet Azərbaycanının bütün mətbuatının bayramıdır. Bütün respublika zəhmətkeşlərinin

mənə mübarizədə yeni-yeni qələbələrə ruhlandırılırdılar. Belə görüşlər sonradan qəzetin səhifələrində dərc olunan oçerklərə, reportajlara, şeirlərə çevrilərək böyük əks-səda yarırdı. Mirzə İbrahimovun "Sarı sim" oçerki ("Kommunist" 25 iyul 1942-ci il), Məmməd Rahimin "Corab" şeiri (11 yanvar 1942), Rəsul Rzanın "Qafqaz" oçerki (23 fevral 1943-cü il), Abbas

Qırkıncı illərin axırları və əllinci illərdə nəhəng tikintilərin gətirdiyi Mingəçevir su-elektrik stansiyasından, Daşkəsən mədənlərindən, Sumqayıtın inşasından, Neft daşlarından və digər dəniz neft yataqlarından qəzet müntəzəm məqalələr dərc edir və çox vaxt həmin obyektlərdə özünün müxbir postunu yaradırdı. Müharibədən sonrakı dövr Azər-

